PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie

RWA-61-3/12/MSK

Warszawa, dn. 1 sierpnia 2012 r.

DECYZJA Nr RWA- 13/2012

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu przeciwko Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie postępowania w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w toku którego zostało uprawdopodobnione, iż ww. przedsiębiorca stosuje określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} kodeksu postępowania cywilnego poprzez stosowanie we wzorcu umowy wykorzystywanym przy zawieraniu umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści: „*Korespondencja wysłana przez Fundusz Legg Mason na ostatni adres korespondencyjny wskazany przez Oszczędzający jest uznawana jako korespondencja dostarczona Oszczędzającemu*”,

oraz po przyjęciu wyrażonego w toku przeprowadzonego postępowania zobowiązania tego przedsiębiorcy do zaniechania naruszania zbiorowych interesów konsumentów, nakłada się na **Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółka Akcyjna** z siedzibą w Warszawie obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez:

a) dokonanie zmiany wzorca umowy obecnie stosowanego w obrocie poprzez usunięcie ze stosowanego wzorca umowy postanowienia zakwestionowanego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sentencji niniejszej decyzji;

b) przesłanie konsumentom, którzy zawarli umowy na podstawie wzorca umownego zawierającego zakwestionowane w sentencji niniejszej decyzji postanowienie – w terminie 28 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji – informacji o zmianie treści wzorca określonej w niniejszej decyzji, wskazując jako przyczynę nadesłania aneksu zobowiązanie nałożone przez Prezesa Urzędu w trybie art. 28 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 w związku z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. z siedzibą w Warszawie obowiązek przekazania, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I. sentencji decyzji oraz dowodów potwierdzających przekazanie kontrahentom nowego wzorca umownego.

UZASADNIENIE

W związku z przeprowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegaturę w Warszawie postępowaniem wyjaśniającym (znak: RWA-401-1/11/AZ/ZT) mającym na celu m.in. wstępne ustalenie, czy we wzorcach umów przedkładanych konsumentom do podpisu przez wybrane podmioty rynku finansowego oferujące produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę znajdują się zapisy mogące naruszać przepisy ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), co uzasadniałoby wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeprowadzona została również kontrola treści wzorców umownych dotyczących prowadzenia indywidualnych kont emerytalnych wykorzystywanych w obrocie konsumenckim przez Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej również: Legg Mason TFI lub Spółka).

Analiza wzorca umowy stosowanego przez Spółkę stała się podstawą do wszczęcia w dniu 30 stycznia 2012 r. postępowania w związku z podejrzeniem, iż stosowanie przez Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. z siedzibą w Warszawie postanowienia wzorca umownego wykorzystywanego przy zawieraniu umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego, o treści: „Korespondencja wysłana przez Fundusz Legg Mason na ostatni adres korespondencyjny wskazany przez Oszczędzający jest uznawana jako korespondencja dostarczona Oszczędzającemu", stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} K.p.c., co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt. 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadamiając Spółkę o wszczęciu postępowania Prezes Urzędu zobowiązał ją jednocześnie do ustosunkowania się do postawionych zarzutów oraz poinformował o treści postanowienia z dnia 30 stycznia 2012 r., na mocy którego zaliczono w poczet materiału dowodowego wzorzec umowy pod nazwą – „Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) z Funduszami Legg Mason – Regulamin" uzyskany przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w postępowaniu wyjaśniającym znak: RWA-401-1/11/AZ/ZT.

Odpowiadając na zawiadomienie Prezesa Urzędu o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, pismem z dnia 14 lutego 2012 r. Legg Mason TFI wskazała, iż wprowadzenie do Regulaminu IKE zapisów dotyczących dorozumianego dostarczenia korespondencji uczestnikowi na wskazany przez niego adres miało na celu przede wszystkim uniknięcie konieczności obciążania uczestników dodatkowymi kosztami usług pocztowych (listy polecone, w tym ewentualnie za potwierdzeniem odbioru), przy założeniu, że uczestnik dbać będzie o aktualizowanie swoich danych (do czego jest zobowiązany zgodnie ze statutem funduszu). Spółka wskazała, iż w modelu wymagającym większych nakładów finansowych (potwierdzone dostarczenie korespondencji), niejednokrotnie wbrew oczekiwaniom uczestników, co do takiego sposobu dostarczania, towarzystwo funduszy inwestycyjnych musiałoby obciążyć fundusz dodatkowymi, wynikającymi z powyższego kosztami. Legg Mason TFI podkreśliła, iż kwestionowane postanowienie nie dotyczyło przesyłania ani zawiadomień, ani oświadczeń woli, lecz potwierdzeń zawarcia transakcji łub zbiorczych okresowych informacji o stanie rejestru uczestnika funduszu.

Spółka złożyła wniosek o przyjęcie od niej zobowiązania do wyeliminowania zarzucanych jej praktyk oraz o wydanie decyzji w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spółka w treści zobowiązania wskazała, iż dokona zmiany zakwestionowanego postanowienia poprzez jego całkowite uchylenie.

W dniu 18 lipca 2012 r. Prezes Urzędu zakończył postępowanie, o czym Spółka została zawiadomiona. Jednocześnie Spółkę poinformowano o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Spółka nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny

Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. z siedzibą w Warszawie jest wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000002717. Do przedmiotu działalności Spółki należy działalność związana m.in. z tworzeniem i zarządzaniem funduszami inwestycyjnymi.

Przy zawieraniu z konsumentami umów na świadczenie usług prowadzenia indywidualnych kont emerytalnych Spółka posługuje się wzorcem umowy w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego o nazwie „Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) z Funduszami Legg Mason – Regulamin”, który – jak wynika z pisma Spółki z dnia 14 lutego 2012 r. – obowiązuje w obrocie konsumenckim od lutego 2011 r.

Po przeprowadzeniu analizy wzorca umownego, którym posługuje się Spółka Prezes Urzędu ustalił, iż w jego treści znajduje się postanowienie o treści: „*Korespondencja wysłana przez Fundusz Legg Mason na ostatni adres korespondencyjny wskazany przez Oszczędzający jest uznawana jako korespondencja dostarczona Oszczędzającemu*”.

Prezes Urzędu ustalił również, że w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c. zamieszczone zostały postanowienia o treści:

1. „*W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną*" − postanowienie uznane za niedozwoloną klauzule umowną wyrokiem SOKiK z dnia 16 kwietnia 2007 r. (sygn. akt XVII AmC 43/06) i wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul pod nr. 1207.
2. „*Wszelkie pisma kierowane przez Bank do posiadacza rachunku według ostatnich danych i na ostatni wskazany przez niego adres uważa się za skutecznie doręczone"* − postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 10 lutego 2011 r. (sygn. akt XVII AmC 730/10) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr. 2360.

W piśmie złożonym w trakcie niniejszego postępowania Spółka złożyła zobowiązanie do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym przez Prezesa Urzędu naruszeniom. W toku postępowania Spółka w piśmie z dnia 14 lutego 2012 r. przedstawiła propozycję zmian w zakwestionowanym przez Prezesa Urzędu wzorcu umowy, polegającą na usunięciu kwestionowanego zapisu z proponowanego konsumentom wzorca umowy. Spółka wniosła o przyjęcie zobowiązania o ww. treści oraz o przyjęcie zobowiązania, o którym mowa art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Interes publiczny

Podstawą do rozstrzygania sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa UOKiK, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami skarżonego przedsiębiorcy. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Uprawdopodobnienie stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Przepis art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

W związku z powyższym, dla zastosowania art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zachodzi w przedmiotowej sprawie konieczność uprawdopodobnienia naruszenia przez Spółkę przepisu art. 24 ww. ustawy.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,* przez które stosownie do definicji zawartej w ust. 2 tego przepisu rozumie się *godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działania przedsiębiorcy.*

Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek:

A) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
B) działanie to jest bezprawne;
C) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Status przedsiębiorcy

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z jej art. 4 pkt 1, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.) a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 –

na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. z siedzibą w Warszawie jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą. Nie ulega zatem wątpliwości, iż posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Oznacza to, że przy wykonywaniu działalności gospodarczej Spółka podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Uprawdopodobnienie bezprawności działania

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w przepisie art. 24 ust. 2 pkt 1 identyfikuje jako bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także: „SOKiK") w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 (obecnie: art. 24 ust. 2) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru niedozwolonych klauzul umownych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Należy bowiem podnieść, iż stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru skutek wobec osób trzecich (art. 479^{43} k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes"*[1]. Przepis art. 479^{43} k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. *Lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który

[1] H. Ciepła, „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz." T. II, wydanie 3, s. 249

klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, posługującego się taką klauzulą w stosowanych przez siebie wzorcach umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok SOKiK od chwili wpisania klauzuli do rejestru wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) jednoznacznie wskazał, iż *„stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”.* Tym samym Sąd Najwyższy przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, że klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażeń, zmiana szyku zdania czy zastosowanie synonimów nie eliminuje abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. *„Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame”* (wyrok SOKiK z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII AmA 46/04). Stanowisko to znalazło również potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt III SZP 3/06, w której Sąd ten argumentował, iż *„stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru”.*

W § 8 wzorca umowy o nazwie „Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) z Funduszami Legg Mason – Regulamin” Legg Mason TFI stosuje postanowienie o treści: „*Korespondencja wysłana przez Fundusz Legg Mason na ostatni adres korespondencyjny wskazany przez Oszczędzający jest uznawana jako korespondencja dostarczona Oszczędzającemu*”. Biorąc pod uwagę poniżej wskazane postanowienia wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod nr. 2360 o treści: „*Wszelkie pisma kierowane przez Bank do posiadacza rachunku według ostatnich danych i na ostatni wskazany przez niego adres uważa się za skutecznie doręczone*” można uznać, że stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zostało uprawdopodobnione.

W przywołanym wyroku Sąd zważył, iż przedmiotowa klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385^3 pkt 9 k.c. Przepis ten uznaje za niedozwolone postanowienie, które przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy. W analizowanym postanowieniu Przedsiębiorca zastrzegł, że wysyłanie zawiadomień, w tym także oświadczeń woli, na znany adres konsumenta będzie równoznaczne z ich doręczeniem konsumentowi. Oznacza to, iż tylko Przedsiębiorca – jako twórca wzorca umowy – *de facto* decyduje o skuteczności doręczeń i wynikających z nich skutków prawnych. Niedopuszczalne w obrocie, zwłaszcza konsumenckim, i sprzeczne z dobrymi obyczajami należy uznać zapisy wprowadzające fikcję skutecznego złożenia oświadczenia woli przez przedsiębiorcę. Postanowienia te mogą prowadzić do sytuacji, gdy konsument pozbawiony możliwości rzeczywistego zapoznania się z oświadczeniem woli przedsiębiorcy narażony będzie na jego skutki prawne. Takie ukształtowanie obowiązków konsumenta rażąco narusza jego interesy i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Uprawdopodobnienie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, działania przedsiębiorcy opisane w sentencji decyzji mogą naruszać interes konsumentów. Działania te polegają bowiem na wykorzystywaniu w obrocie postanowień, które zostały prawomocnie uznane przez sąd za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów – wszystkich konsumentów będących klientami Spółki jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nią umowę. Działania te są zatem skierowane do z góry nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów. Oferta handlowa przedsiębiorcy ma charakter ogólnie dostępny, kierowana jest bowiem do wszystkich potencjalnych klientów. Tym samym kwestionowane przez Prezesa UOKiK działania Spółki mogą naruszać interes nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest zatem, że bezprawne zachowanie przedsiębiorcy nie dotyczy interesów poszczególnych

osób, których sprawy mają charakter jednostkowy czy indywidualny, ani też grupy takich osób, lecz narusza ono uprawnienia szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Powyższe wskazuje na prawdopodobieństwo naruszenia w przedmiotowej sprawie zbiorowego interesu konsumentów, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do ukształtowania umowy zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego i bez narzucania postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, za uprawdopodobnione należy uznać, iż posługiwanie się przez Spółkę wskazanym w sentencji niniejszej decyzji postanowieniem umownym wypełnia znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Treść zobowiązania.

Jeżeli, stosownie do przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie przepisu art. 24 ww. ustawy, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia ww. naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. Ponadto, zgodnie z art. 28 ust. 2 ww. ustawy, Prezes UOKiK może określić termin wykonania tych zobowiązań.

Określone przez Legg Mason TFI działania i zaniechania zmierzające do zapobieżenia zarzucanym jej naruszeniom obejmują zaprzestanie podpisywania z konsumentami umów z wykorzystaniem wzorca umowy zawierającego zakwestionowane postanowienia umowne oraz usunięcie tych postanowień z umów funkcjonujących w obrocie.

Pismem z dnia 14 lutego 2012 r. Spółka zobowiązała się bowiem do zmodyfikowania treści wzorca umowy o nazwie: „Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) z Funduszami Legg Mason – Regulamin" w taki sposób, by nie naruszał art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zaproponowany przez Spółkę nowy wzorzec umowy ma nie zawierać postanowienia o treści tożsamej z postanowieniami wpisanymi do rejestru wskazanymi w postanowieniu o wszczęciu postępowania z dnia 30 stycznia 2012 r. Ponadto Spółka zadeklarowała także przesłanie konsumentom, którzy zawarli umowy na podstawie wzorca umownego zawierającego zakwestionowane w sentencji niniejszej decyzji postanowienie informacji o zmianie treści wzorca określonej w niniejszej decyzji. Spółka wniosła o przyjęcie zobowiązania o ww. treści oraz o przyjęcie zobowiązania, o którym mowa art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zdaniem Prezesa Urzędu zmodyfikowany wzorzec umowy może zostać wprowadzony do obrotu konsumenckiego. Należy uznać, że nałożone na Spółkę rozwiązania są równoznaczne z podjęciem działań zmierzających do zapobieżenia uprawdopodobnionym w toku niniejszego postępowania naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Z uwagi na powyższe, zaistniała możliwość skorzystania z instrumentu prawnego przewidzianego art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ze względu na okoliczność, iż Spółka przejawiła inicjatywę mającą na celu eliminację działań powodujących naruszenie prawa, celowa i uzasadniona jest akceptacja propozycji Spółki.

Stosownie do przepisu art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „*w decyzji (...) Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań.*" Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu zobowiązał Spółkę do wykonania przyjętego przez nią zobowiązania w terminie 28 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Wyznaczając powyższy termin Prezes Urzędu wziął pod uwagę możliwość przeprowadzenia przez Spółkę czynności, do których została ona zobowiązana. W ocenie Prezesa Urzędu, wyznaczony termin jest wystarczający do wykonania nałożonego zobowiązania.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w punkcie I sentencji decyzji.

II. Zobowiązanie Spółki do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „*w decyzji (...) Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań*".

Zgodnie z powołanym przepisem Spółka została zobowiązana do złożenia w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I decyzji oraz dowodów potwierdzających przekazanie kontrahentom nowego wzorca umownego uwzględniającego zmiany określone w niniejszej decyzji wraz z pismem przewodnim dotyczącym przyczyn wprowadzenia tych zmian.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w punkcie II sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479^{28} § 2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Dyrektor
Delegatury UOKiK w Warszawie
/podpis/

Otrzymuje: